

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Raatihuoneenkatu 1

13100 Hämeenlinna

VALITUS

Valittaja

Lahden kaupunki

Asiamies

Eino Svinhufvud

Lakimies, VT

Lahden kaupunki / Konsernihallinto / lakipalvelut

Kirkkokatu 27, 15101 Lahti

Puhelin 044-4826827

Sähköposti eino.svinhufvud@lahti.fi

Päätös, jota valitus koskee

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös VARELY/1440/2021, annettu 22.11.2021, luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukainen poikkeuslupa koskien rauhoitetun lintulajin häiritsemistä

Vaatimukset

1. Päätöstä on muutettava siten, että kaikki haetut valkoposkihanhien karkottamistoimet on hyväksyttävä. Lahden kaupunki katsoo, että Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksessä tehty luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan unionin direktiivin (2009/147/EY), alempana "EU:n lintudirektiivi" tulkinta ja soveltaminen siten, ettei luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittamaa poikkeusta voitaisi myöntää ja samassa asiassa tehty luonnonsuojelulain tulkinta ja soveltaminen on tehty väärin.
2. Asia on käsiteltävä kiireellisenä, koska karkotuslupa on tarpeen saada voimaan jo kevääksi 2022.

Perustelut muutoksenhauille

Luonnonsuojelulain mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) voi myöntää luvan poiketa lintudirektiivin kielloista lintudirektiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla (LSL 49.3 §). Kielloista voidaan poiketa, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole: "... a) - kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi...". Muita keinoja Lahdessa ko. paikassa on jo kokeiltu kahtena vuonna käyttäen aitoja ja nurmialueiden leikkaamatta jättämisiä, mutta niiden vaikutus ei ole ollut tarpeeksi suuri. Siksi tarvitaan

pikaisesti myös Lahden kaupungin hakemuksen mukaisia karkotusmenetelmiä kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden takaamiseksi.

Lahden kaupungin tekemä poikkeamishakemus oli perusteltu erityisesti EU:n lintudirektiivin mukaisilla syillä perustellulla vaatimuksella, että direktiivin tarkoittamien valkoposkihanhiin karkottaminen on kuvatussa Lahden tapauksessa sallittua *"...muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt ..."*. Hakija, kaupunki, oli todennut konkreettiset perusteet, mm. uimarannan sijainnin lähellä keskustaa ja merkittävän käytön sekä ranta-alueen ja läheisyyden ravintoloiden ja kahviloiden elinkeinotoiminnan. ELY-keskus sitä vastoin ei ole perustellut päätöksessään yksityiskohtaisesti, millä perusteilla näiden esitettyjen kriteereiden ei katsota täyttyvän, vaan toteaa yksioikoisesti, etteivät poikkeamisen edellytykset täyty. ELY-keskuksen perustelut keskittyvät vain lintudirektiivin pääsäännön mukaisen, ts. suojelun käsittävän ratkaisun perusteluihin, joten päätöksen perustelut ovat puutteelliset.

Taustana hakemukselle ja sen tekemiseen johtaneelle tilanteelle on todettava, että Lahden Vesijärven valkoposkihanhikanta on vahvistunut ja, että kaupunki tekee torjuntaa vain ruokinta-alueella, ei sen sijaan pesintäalueella eikä pesintäaikaan. Vesijärven alueella saattaa olla hanhille muitakin sopivia ruokinta-alueita, jonne ne voivat siirtyä. Missä ne ovat, ei voida varmuudella tietää, mutta joka tapauksessa hanhien kanta Vesijärvellä on vahvistunut n. 10 vuoden ajan. Erityisesti on otettava huomioon, että haetut karkotusalueet muodostavat vain 2,27 % Vesijärven rantaviivasta (Vesijärven rantaviiva on 181 km, <https://www.lahdenseudunluonto.fi/vesijarvi/>). Karkotusalueista muodostuu yhteensä noin 4,1 km). Valkoposkihanhiin kanta on vahvistunut jatkuvasti n. 10 v. EVIRA:n lausumasta ei ole ollut vedettävissä sellaista johtopäätöstä, että toimenpiteen kohteena olevan rajallisen alueen rajoitustoimet vaikuttaisivat merkittävästi tai lainkaan hanhikantaan.

ELY-keskus ei ole päätöksessään kirjannut, millä perusteilla se on arvioinut eri kriteerien keskinäistä painoarvoa. Ts. eri intressien systemaattinen vertailu on tekemättä. Se olisi pitänyt tehdä, koska vastakkain on kaupungin yksityiskohtaisesti perusteltu hakemus ja EVIRA:n tästä selvästi poikkeava yksityiskohtainen lausunto. Tämän mukaisesti luontodirektiivin suojelullisia vaatimuksia olisi pitänyt arvioida systemaattisesti ottaen huomioon a) kaupungin asukkaita varten olevat puisto ja uimaranta, ts. vapaa-ajanviettoalue kohtuullisen matkan päässä ja b) alueen kahviloiden elinkeinonharjoittaminen. Eri tekijöiden arvottaminen ja perusteltu intressivertailu on kuitenkin tekemättä. EU:n v 2021 ympäristöpääkaupunkina Lahti katsoo, että mahdollisimman hiilineutraalisti, ts. muuten kuin omalla autolla, saavutettava puisto ja uimaranta mahdollisimman suurelle osalle kaupunkilaisia on merkittävä tekijä tulkittaessa EU:n lintudirektiiviä.

Vaikka hanhet ja ihmiset voisivatkin oleskella lähellä toisiaan, on myös otettava huomioon turvallisuusnäkökulmat. On olemassa Päijät-Hämeen Sairaanhoidopiirin ylilääkärin lausunto, jossa kerrotaan mitä voi tapahtua, jos hanhi nokkaisee silmään. Lisäksi on lausunto poliisilta, jossa kerrotaan hanhista tulleen neljä ilmoitusta poliisin palautepostiin kesällä 2020.

Hämeen poliisilaitoksen kirjaamien ilmoitusten mukaisesti: "Kaikki edellä kuvatut tapahtumat ovat olleet Lahdessa kaupungin puisto- ja ulkoilualueilla ja osoittavat, että hanhet aiheuttavat muun muassa vaaraa ihmisten hengelle ja terveydelle". Kyseessä on näin ollen selkeästi lintudirektiivin soveltamistilanne, jossa ovat perusteena paikallistuntemukseen pohjautuvat kiistattomat havainnot, joiden mukaisesti käsillä olevassa tilanteessa lain soveltamisen ja tulkinnan pitää nojautua siihen, että on selvästi enemmän perusteita myöntää poikkeamislupa 49 §:n perusteella kuin jättää se myöntämättä.

Viitatussa sairaanhoidopiirin ylilääkärin lausunnossa on todettu mm. seuraavasti: "Vaarallisimmillaan hanhihyökkäys aiheuttaa kävelijän tai pyöräilijän kaatumisen, jonka seurauksena voi olla eriasteisia vammoja lievistä ruhjeista luunmurtumiin

sekä jopa vakavaan aivoverenvuotoon tai aivoruhjeeseen saakka. Vakavien vammojen ehkäisemiseksi sekä yleisen turvallisuuden parantamiseksi on perusteltua pyrkiä karkottamaan hanhet yleisiltä virkistysalueilta. ”Kyseessä on asian käsittelyyn kiistatta vaikuttava asiantuntijalausunto, jolla on merkitys luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittaman poikkeamispäätöksen suhteen.

Luonnonsuojelulain soveltamisessa pitää ottaa huomioon lintudirektiivin vaatimus siitä, että on oltava olemassa tilanne, jossa lintudirektiivin poikkeamismahdollisuus soveltuu. Nyt Varsinais-Suomen ELY-keskus ei ole perustellut riittävästi vastakkaista kantaansa.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen antaman päätöksen perusteluissa on kerrottu, että Vesijärvellä on Suomen sisävesien näkökulmasta merkittävä pesivien valkoposkihanhien pysyvä populaatio. Vesijärven rantojen puistonurmet ovat alueita, joilla Vesijärvellä pesivät valkoposkihanhet käyvät ruokailemassa. Korvaavien ruokailupaikkojen tulisi sijaita Vesijärven tuntumassa. Lisäksi ruokailupaikkojen tulisi olla sellaisia, joita hanhet voisivat käyttää ruokailuun ja lepoon ilman häirintää. Sopivan väistöalueen tulisi olla isohko nurmialue, jolla ei ole paljon ulkoilijoita. Tällä hetkellä sopivia alueita valkoposkihanhien korvaaviksi ruokailupaikoiksi ei ole kohtuullisen matkan päässä uimarannasta, sillä väistöalueiksi sopivat alueet ovat jo puistokäytössä. Kaupungilla ei ole rannan tuntumassa peltoalueita, joita voisi ottaa ruokailupelloiksi. Siltä osin ELY-keskuksen päätöstä ei ole pantavissa täytäntöön millään järkevällä tavalla.

Valkoposkihanhien rantautumista on vaikeutettu rakentamalla puistoalueille rantaviivan tuntumaan hanhiaitoja. Jo aidatuista puistoista ei haluta lohkoa valkoposkihanhien käyttöön lisää varattua ruokailualueita. Ei edes voida varmuudella todeta, kuinka laaja alue olisi sopiva kunkin puistoalueen valkoposkihanhien käyttöön. Aitojen siirtäminen uusiin paikkoihin ei tällä hetkellä olisi järkevää resurssien kohdentamista. Siirtämistä uusiin paikkoihin harkitaan silloin, kun aidoissa ilmenee uusimistarvetta. Lahden kaupunki on

valmistellut Pikku-Vesijärven puistoon yleissuunnitelman, jonka toteutuksen yhteydessä alueelle tullaan toteuttamaan pysyvä aitaus.

Valkoposkihanhien aiheuttamien haittojen lieventämiseksi on puistonurmikoita muutettu lintujen näkökulmasta vähemmän houkutteleviksi. Rannan välittömässä läheisyydessä olevia nurmialueita on jätetty leikkaamatta kasvukauden ajan. Kaupungin kokemuksen ja tutkimusten mukaan valkoposkihanhet käyttävät ravinnokeeseen mieluiten lyhyttä, leikattua nurmea, ei pitkää heinää. Osa nurmialueista, kuten uimarantojen nurmialueet, on kuitenkin hoidettava jatkuvasti leikattuina virkistyskäytön vuoksi. Uimarantojen läheisyydessä olevat puistoalueet ovat osa yhtä ja samaa virkistyskäyttöaluetta ja sijainniltaan kaupungin vetovoimaisimpia ja arvokkaimpia alueita.

Nykytilanteessa niiden turvallinen virkistyskäyttö erityisesti lapsiperheille on vaarantunut. Lahden asukasmäärä on nousussa ja kantakaupungin alueella ei ole muita uimarantoja, minkä vuoksi olemassa olevat rannat pitää saada palvelemaan mahdollisimman hyvin virkistyskäyttöä. Kasvillisuuden lisääminen rantaviivan tuntumaan vaikeuttaa valkoposkihanhien rantautumista. Kasvillisuuden lisäämistä on kuitenkin harkittava aina tapauskohtaisesti.

Ulosteiden poistamista jatketaan ja tehokkaampia, koneellisia puhdistuskeinoja selvitetään. Puhtaanapitokertojen lisääminen lisää kustannuksia, eikä silläkään saada pysyvää, toivottua tulosta hanhien ulostaessa jatkuvasti. Koska ulostetta poistetaan jo nyt kesäkaudella kaikkina arkipäivinä, ei lisäämiselle ole juuri mahdollisuuksia. Ihmisten pitää myös päästä käyttämään rantaa. Nykyistä kattavampi siivoaminen onkin vain teoreettinen, ei käytännössä toimeenpantavissa oleva vaihtoehto.

Lintudirektiivin osalta on neljä valkoposkihanhia koskevaa korkeimman hallinto-oikeuden oikeustapausta: KHO:2015:104, KHO:2014:37, KHO:2018:151, KHO:2020:53. Niiden tekemistä linjauksista mikään ei anna tulkinta-apua juuri tässä asiassa keskeisiin kysymyksiin, koska niissä on kyse erilaisista tilanteista.

Vesijärvi on tärkeä tälle nimenomaiselle valkoposkihanhien populaatiolle, mikä on todettu ELY:n päätöksessä sivulla 5. Koska populaatio on kuitenkin vahvistunut viimeisten 10 vuoden aikana, olisi ELY-keskuksen pitänyt ottaa yksityiskohtaisemmin kantaa siihen, olisiko poikkeamislupa ollut mahdollinen juuri Lahden esittämällä perusteilla. Kasvavan kaupungin rajallisen kokoisen uimarannan merkitys kaupungin asukkaille olisi pitänyt arvioida direktiivin mukaisesti *"erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt"*, mitä ei nyt ole tehty.

Perustelut kiirehtimispyynnölle

Keskeinen ja erityinen peruste kiirehtimispyynnölle on sama, joka on koko tämän hakemuksen keskeinen peruste, ihmisten terveyden turvaaminen. Karkotuslupa on saatava voimaan jo kevääksi 2022, jotta Lahden kaupunki voi ryhtyä toimiin asukkaille turvallisten puistojen ja uimarantojen mahdollistamiseksi. Kuten Hämeen poliisilaitoksen ja Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyöntekijöiden todistajanlausumat korostavat, nykyinen hanhien määrä puistossa ja uimarannalla on omiaan vaarantamaan ihmisten terveyden. Sen vuoksi tämä muutoksenhaku on käsiteltävä kiireellisenä.

Lahti 21.12.2021

Eino Svinhufvud
Lakimies, VT, Espoo

Liite:

Kaupunkiympäristölautakunnan 16.12.2021 päätösote liitteineen